

Fragmenter snitt og lag, delt og sammen

Tollef Thorsnes

På Halsnøy kloster står Norges eldste asketre som er 550 år. Det er plantet i klosterhagen som en nyttevekst, og har mange etterkommere på Halsnøy, blant annet i alleen fra sjøen og opp til hovedbygningen. Ask er i tillegg til å være en nyttevekst, hvor kunnskap om den ble spredt av reisende munkar, et myteomspunnet tre. I norrøn mytologi er Ask den første gutten og selveste Yggdrasil, verdenstreet, er av ask. Nå er dessverre sykdom i ferd med å ta livet av ask, og det er kanskje kun 10% som vil overleve. Den første jenta, Embla, er ifølge norrøn mytologi ei alm. Også dette treet plages av sykdom og er utrydningstruet, alma mater – kunnskapen eller all moders mor. Våren 2025 var jeg på kunstneropphold på Halsnøy kloster. I den nevnte alleen felte jeg da et sykt tre. Det er et av barna til den eldste asken. Den er i live, men det ser mørkt ut. Kanskje lever vi nå i denne tiden: «Den gamle verda blir truga av framande makter. Ragnarok nærmar seg for guder og menneske. Yggdrasil står, men det gamle treet jamrar skjelvande, jotnen løyset.» Sitatet er fra en tekst i utstillingen Frå heidendom til kristendom på Moster amfi.

Jeg arbeider ut fra det asketreet jeg felte på Halsnøy, et sykt almetre som måtte felles ved Gaustadbekken i Oslo, og med et nedblåst eiketre ved Botne middelalderkirke. Med utgangspunkt i både historie og samtid sirkler de praktisk skapende prosessene rundt naturtap, utvandring, migrasjon, mangfold, verdighet, virketrang og håp. Trematerialene er bearbeidet slik at det nå består av mange fragmenter, spesielt tverrsnitt. Det åpner for innblikk i trærnes indre liv. Trær tilbyr et universelt språk og det kan observeres gode og dårlige år, sykdom, skade og helbred. Jeg har så bearbeidet og preget trevirket videre, blant annet med utgangspunkt i historiske tekstfragmenter som antakelig er skrevet i Sunnhordland. Til dette har jeg samarbeidet med og fått hjelp av Åslaug Ommundsen og Aidan Keally Conti. De arbeider i en forskergruppe på Universitetet i Bergen som har søkelys på disse fragmentene. Jeg har fortalt om arbeidet mitt, og de har funnet fragmenter som kan passe, f.eks. til verdighet, barmhjertighet og tålmodighet. På samme måte som med trematerialene har jeg bearbeidet disse fragmentene videre. I tillegg har jeg lagt inn egne tekster, og esler inspirert fra kunsthistorien. Noen av eslene er hentet ut fra kalkmalerier i Botne middelalderkirke, andre fra verdenskjente kunstverk. Eslene er de fattiges, undertrykkedes og flyktningenes hjelper. På denne måten blir ulike fragmenter satt sammen til nye uttrykk gjennom snitt og lag, delt og sammen. Det er stadig håp og tid for handling.